

STVARANJE EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Rukavina, Diana

Graduate thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:450943>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Računovodstvo i financije

DIANA RUKAVINA

ZAVRŠNI RAD

STVARANJE EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Split, lipanj 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Specijalistički diplomski stručni studij Računovodstvo i financije

Predmet: Financijske institucije i tržišta

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Diana Rukavina

Naslov rada: Stvaranje Europske monetarne unije

Mentor: mr.sc. Branko Sorić, viši predavač

Split, lipanj 2024.

SADRŽAJ:

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD.....	3
2. POVIJEST EUROPSKE MONETARNE UNIJE.....	4
2.1. Razvoj ideje o ekonomskoj integraciji Europe	6
2.2. Povijest monetarne suradnje u Europi prije Europske monetarne unije	7
2.3. Utjecaj Maastrichtskog sporazuma o stvaranju Europske monetarne unije.....	8
3. INSTITUCIONALNI OKVIR EUROPSKE MONETARNE UNIJE	11
3.1. Glavne institucije Europske monetarne unije	11
3.1.1. Europska središnja banka	12
3.1.2. Europski sustav središnjih banaka i Eurosustav	15
3.1.3. Gospodarski i financijski odbor.....	16
3.1.4. Vijeće za ekonomske i financijske poslove (Ecofin).....	16
3.1.5. Euroskupina.....	18
3.2. Europski monetarni sustav i Eurozona	18
4. EKONOMSKI UČINCI EUROPSKE MONETARNE UNIJE	20
4.1. Povoljni učinci na unutarnju trgovinu i konkurentnost.....	21
4.2. Utjecaj na monetarnu politiku zemalja članica	22
4.3. Makroekonomski izazovi i kriza Eurozone	23
5. IZAZOVI EUROPSKE MONETARNE UNIJE.....	26
5.1. Dugoročna održivost Europske monetarne unije	27
5.2. Utjecaj političkih faktora na stabilnost eurozone.....	28
5.3. Nedostaci institucionalnog okvira i potrebe za reformama.....	30
6. HRVATSKA I EURO.....	32
7. ZAKLJUČAK.....	40
LITERATURA	41
POPIS TABLICA.....	44
POPIS SLIKA	45

SAŽETAK

STVARANJE EUROPSKE MONETARNE UNIJE

U ovom diplomskom radu se istražuje osnivanje Europske monetarne unije (EMU) i njezine učinke na europsku ekonomiju. Rad započinje pregledom ideje povijesti o ekonomskoj integraciji Europe i prethodnih pokušaja monetarne suradnje. Naglasak je stavljen na Maastrichtski sporazum koji je postavio temelje za stvaranje EMU-a. Nakon toga, analiziraju se institucionalni okvir i uloga Europske središnje banke u EMU. Također se istražuju ekonomski učinci EMU-a, uključujući povećanje unutarnje trgovine i konkurentnosti, kao i izazove s kojima se susreće eurozona, uključujući makroekonomske krize i političke faktore. Na kraju, rad se zaključuje raspravom o dugoročnoj održivosti EMU i potrebama za institucionalnim reformama. Ovaj rad pruža temeljni uvid u EMU i doprinosi raspravi o daljnjem razvoju ekonomske integracije unutar Europe.

Ključne riječi: Europska monetarna unija (EMU), Ugovor iz Maastrichta, institucionalni okvir, Europska središnja banka, ekonomski učinci

SUMMARY

CREATION OF THE EUROPEAN MONETARY UNION

This thesis examines the establishment of the European Monetary Union (EMU) and its effects on the European economy. The paper begins with an overview of the idea of history on the economic integration of Europe and previous attempts at monetary cooperation. Emphasis is placed on the Maastricht Treaty, which laid the foundations for the creation of the EMU. After that, the institutional framework and the role of the European Central Bank in the EMU are analyzed. It also explores the economic effects of EMU, including increased internal trade and competitiveness, as well as the challenges facing the Eurozone, including macroeconomic crises and political factors. Finally, the paper concludes with a discussion on the long-term sustainability of EMU and the need for institutional reforms. This paper provides a fundamental insight into the EMU and contributes to the debate on the further development of economic integration within Europe.

Keywords: European Monetary Union (EMU), Maastricht Treaty, institutional framework, European Central Bank, economic effects

1. UVOD

Europska monetarna unija (EMU) predstavlja jedan od najznačajnijih ekonomskih integracijskih procesa u Europi. Od svog nastanka s potpisivanjem Maastrichtskog ugovora 1992. godine, EMU je postao ključni element europske ekonomije i financijskog sustava. Osnovna svrha EMU bila je stvoriti zajedničku monetarnu politiku za europske članice koje su usvojile euro kao službenu vrijednost, kako bi se postigla stabilnost cijena, potaknula interna trgovina i povećala konkurentnost Europske unije (EU) na globalnoj razini.

Važnost EMU-a povezana je s njegovim multidimenzionalnim ekonomskim učincima na europsko gospodarstvo. U ovom radu analizirat će se ključni aspekti EMU-a, uključujući njegov institucionalni okvir, uloga Europske središnje banke (ESB), ekonomski učinci na unutarnju trgovinu i konkurentnost eurozone, kao i izazovi s kojima se EMU suočava, poput makroekonomskih kriza i političkih faktora.

Također će se istražiti dugoročna održivost EMU-a i moguće reforme institucionalnog okvira koje bi mogle poboljšati njegovu učinkovitost i stabilnost. Kroz analizu dostupnih istraživanja, statističkih podataka i stručnih mišljenja, pokušat će se pružiti kompleksan uvid u ključne aspekte EMU-a kako bi se bolje razumjela njegova uloga i perspektiva u europskoj ekonomiji.

2. POVIJEST EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Europska monetarna unija (EMU) ima bogatu povijest koja seže unatrag desetljeća. Ideja o stvaranju zajedničke vrijednosti za europske zemlje nastala je još u ranim fazama Europske ekonomske zajednice (EEZ) koja je osnovana 1957. godine. Međutim, prvi konkretan korak prema ostvarenju EMU-a dogodio se tek nekoliko desetljeća kasnije.

Godine 1986., jedinstveni europski akt potpisale su članice EEZ-a, čime je postavljen temelj za daljnje korake prema integraciji. Jedan od ključnih koraka bio je potpisivanje Maastrichtskog ugovora iz 1992. godine, kojim su članice EEZ-a formalno osnovale Europsku uniju (EU). Maastrichtski ugovor također je predvidio postupni proces prema EMU-u i stvaranje eurozone.

Jedan od ključnih događaja u povijesti EMU-a bio je donošenje Maastrichtskog kriterija 1991. godine, koji je utvrdio fiskalne i monetarne uvjete koje su zemlje članice morale zadovoljiti kako bi mogle prijeći na euro kao svoju službenu vrijednost. Kriteriji su uključivali stabilnost inflacije, dugoročno smanjenje javnog duga, stabilne kamatne stope i stabilnost tečaja nacionalne vrijednosti. Konačno, 1999. godine, euro je postao službena valuta u 11 zemalja koje su ispunjavale Maastrichtske kriterije. Te su zemlje osnovale Europsku središnju banku (ESB) koja je postala odgovorna za vođenje monetarne politike eurozone. Tijekom sljedećih godina sve se više zemalja pridružilo eurozoni, a danas euro koristi 20 od 27 članica Europske unije.¹

Povijest EMU-a također je obilježena raznim izazovima i krizama. Od financijske krize 2008. godine do eurokrize koja je uslijedila, euro je bio suočen s mnogim izazovima u očuvanju svoje stabilnosti i kredibiliteta. To je rezultiralo potrebom za daljnjim reformama u okviru EMU-a, kao i jačanjem nadzora nad fiskalnom politikom zemalja članica.

U ovom radu detaljnije će se istražiti povijest EMU-a, analizirat će se ključni događaji, političke odluke i njihovi učinci na europsku ekonomiju. Također će se raspravljati o izazovima s kojima se EMU suočava i mogućim reformama koje bi mogle poboljšati njegovu održivost i stabilnost u budućnosti.

¹ Europski parlament: Povijest ekonomske i monetarne unije, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>[18.01.2024.]

Tablica 1. Države Europske unije i euro

Države članice europodručja	Države članice koje ne pripadaju europodručju	Države članice izuzete iz europodručja
<ul style="list-style-type: none"> • Austrija • Belgija • Hrvatska • Cipar • Estonija • Finska • Francuska • Njemačka • Grčka • Irska • Italija • Latvija • Litva • Luksemburg • Malta • Nizozemska • Portugal • Slovačka • Slovenija • Španjolska 	<ul style="list-style-type: none"> • Bugarska • Češka • Mađarska • Poljska • Rumunjska • Švedska 	<ul style="list-style-type: none"> • Danska

Izvor: izrada autorice prema podacima European Union: Euro, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr[19.01.2024.]

Iako su sve države članice EU-a dio ekonomske i monetarne unije, njih 20 zamijenilo je nacionalne valute jedinstvenom valutom – eurom. Te zemlje EU-a su prikazane u prvom stupcu i čine europodručje, poznato i kao eurozona.

Drugi stupac prikazuje zemlje u kojima euro još nije uveden, ali će se pridružiti europodručju kad ispune potrebne uvjete. Uglavnom je riječ o državama članicama koje su pristupile Uniji 2004., 2007. i 2013. godine.

Izuzete od uvođenja jedinstvene valute vrijedi za Dansku. Ona je nakon pristupanja EU-u zadržala svoju valutu.²

2.1. Razvoj ideje o ekonomskoj integraciji Europe

Razvojna ideja o ekonomskoj integraciji Europe ima svoje korijene u srednjem 20. stoljeću., motivirana potrebom za obnovu Europe nakon Drugog svjetskog rata te željom za stvaranjem stabilnog i prosperitetnog kontinenta.

Jedan od prvih koraka prema ekonomskoj integraciji Europe bio je Plan Marshall, koji je pokrenut 1947. godine kako bi pomogao obnovi europskih zemalja nakon rata. Plan Marshall je predvidio potpomognuti ekonomsku obnovu kroz financijsku pomoć Sjedinjenih Američkih Država, a istovremeno je stimulirao trgovinu i suradnju među europskim zemljama.³

Ideja je dobila poticaj iz integracije Schumanove deklaracije 1950. godine. Ovaj prijedlog ministra vanjskih poslova Roberta Schumana predložio je stvaranje zajedničkog tržišta za ugljen i čelik između Francuske i Njemačke, a kasnije je rezultirao osnivanjem Europske zajednice za ugljen i čelik – prva institucionalna struktura za ekonomsku integraciju koja je uspostavila slobodnu trgovinu za ove ključne sektore i pružila temelj za buduća nastojanja u integraciji.⁴

Slijedilo je osnivanje Europske ekonomske zajednice (EEZ) 1957. godine putem Rimskih ugovora. EEZ je stvorio zajedničko tržište između šest osnivačkih članica (Belgija, Njemačka, Francuska, Italija, Luksemburg i Nizozemska) i pružio slobodu kretanja robe, usluga, kapitala i radne snage unutar tih država. Cilj je bio postići veću gospodarsku suradnju, povećati rast i povećati konkurentnost među članicama.

U sljedećim desetljećima EEZ se razvijao u Europsku uniju (EU) Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine. EU je nastavila jačati ekonomsku integraciju stvaranjem unutarnjeg tržišta, koje je osiguralo slobodno kretanje robe, usluga i kapitala unutar cijelog europskog bloka. Osim

² European Union: Institucije, proračun: Euro, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr[23.01.2024.]

³ Britannica: Marshall Plan, dostupno na: <https://www.britannica.com/event/Marshall-Plan>[23.01.2024.]

⁴ Europeana: „Schumanova bomba“ od 9. svibnja 1950, dostupno na: <https://www.europeana.eu/hr/exhibitions/70th-anniversary-of-the-schuman-declaration/the-schuman-bombshell-of-9-may-1950>[23.01.2024]

toga, uspostavljena je i zajednička monetarna unija s uvođenjem eura kao zajedničke vrijednosti za neke članice EU.

Danas EU ima 27 članica i predstavlja najnapredniji oblik ekonomske integracije u svijetu. Unutarnje tržište EU omogućuje slobodan protok robe, usluga, kapitala i radne snage među članicama, potiče konkurenciju i olakšava rast i razvoj. EU također donosi zajedničke politike u mnogim ekonomskim područjima poput poljoprivrede, ribarstva, energetike i industrije kako bi se osigurala usklađenost i pravednost među zemljama članicama.

Uz sve to, EU je i bitan sudionik u međunarodnoj trgovini. Ona pregovara trgovinske sporazume s drugim zemljama i regionalnim blokovima kako bi se otvoreno promicala i fer trgovala te osigurala povoljne uvjete za europske gospodarske subjekte.

Iako je europska integracija u ekonomskom smislu postigla značajan napredak, i dalje postoje izazovi s kojima se suočava. To uključuje pitanja nejednakosti među članicama, razlike u razini razvoja, gospodarske krize, migracije radne snage i pitanja održivog razvoja i zaštite okoliša. Ti izazovi zahtijevaju daljnje napore kako bi se osigurala stabilnost i prosperitet u okviru europske ekonomske integracije.

2.2. Povijest monetarne suradnje u Europi prije Europske monetarne unije

Povijest monetarne suradnje u Europi prije Europske monetarne unije obuhvaća različite inicijative i događaje koji su se uvelike utjecali na stvaranje zajedničke monetarne politike u Europi.

Jedan od ključnih događaja u povijesti monetarne suradnje bio je stvaranje Europskog monetarnog sustava (EMS) 1979. godine. EMS je bio sustav fiksnih deviznih tečajeva između članica Europske zajednice. Temeljio se na Europskom monetarnom sustavu deviza (ECU), koji je bio korporacija valuta osnovana 1978. godine. Cilj EMS-a bio je promovirati stabilnost deviznih tečajeva i koordinirati monetarnu politiku među članicama.

EMS je funkcionirao putem sustava deviznih traka i mehanizama tečajnog međusobnog osiguranja. Sustav deviznih traka ograničavao je fluktuaciju tečaja unutar određenih granica, dok je mehanizam tečajnog međusobnog osiguranja koristio intervencije središnjih banaka kako bi održao stabilnost deviznih tečajeva.

Unatoč tome, EMS je bio suočen s nekim izazovima, uključujući nerealne tečajeve, tržišne pritiske i različite monetarne politike među članicama. Tijekom 1990-ih godina nekoliko se zemalja suočilo s krizama valuta koje su destabilizirale sustav.⁵

Slijedio je Ugovor iz Maastrichta koji je bio presudan korak prema Europskoj monetarnog uniji. Ugovor je uspostavio temelje za stvaranje Europske monetarne unije i zajedničke vrijednosti eura. Europska središnja banka osnovana je 1998. godine, a euro je uveden kao fizička valuta 2002. godine.

Povijest monetarne suradnje u Europi prije Europske monetarne unije također uključuje različite monetarne inicijative poput Europskog novčanog sustava (EMS) i Europske valutne jedinice (ECU), koje su služile kao prethodnik današnje Europske monetarne unije. Ove inicijative dovele su do jačanja ekonomske integracije i povećanja koordinacije monetarne politike među članicama EU.

Važno je napomenuti da su ove prethodne inicijative i događaji postavili temelje za formiranje Europske monetarne unije i zajedničke vrijednosti. Stvaranje Europske monetarne unije predstavlja vrhunac dugotrajnih nastojanja u ostvarivanju stabilnosti, gospodarskog rasta i monetarne suradnje među zemljama Europe.

2.3. Utjecaj Maastrichtskog sporazuma o stvaranju Europske monetarne unije

Maastrichtski sporazum, potpisan 1992. godine, ima značajan utjecaj na stvaranje Europske monetarne unije i oblikovanje europskog monetarnog sustava. Ovaj sporazum, koji je bio ključni korak prema monetarnoj integraciji u Europi, ima širok raspon utjecaja na ekonomsku, političku i financijsku sferu Europe.⁶

- ✓ Uspostava jedinstvene vrijednosti
 - Maastrichtski sporazum omogućio je stvaranje eura, zajedničke vrijednosti koja je uvedena 1999. godine. Euro je postao druga najvažnija svjetska valuta, koristan za olakšavanje trgovine, povećanje stabilnosti tečaja i poticanje unutarnjeg tržišta u Europi.
- ✓ Stabilnosti i neovisnost Europske središnje banke (ECB)

⁵ Hrvatska enciklopedija: Europski monetarni sustav, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/europski-monetarni-sustav>[30.01.2024.]

⁶ Wikipedia: Ugovor iz Maastrichta, dostupno na: https://hr.wikipedia.org/wiki/Ugovor_iz_Maastrichta[30.01.2024.]

- Sporazum je osigurao neovisnost ECB-a i postavio jedno od ključnih načela EMU – očuvanje stabilnosti cijena. ECB je postala središnja banka eurozone i odgovorna je za formiranje i provedbu monetarne politike. Glavni cilj ECB-a je održavanje stabilnosti cijena i podržavanje opće gospodarske politike u eurozoni.
- ✓ Kriteriji konvergencije i fiskalna disciplina
 - Sporazum je postavio kriterije konvergencije koje zemlje moraju ispuniti kako bi usvojile euro. To uključuje kontrolu inflacije, stabilnost tečaja, fiskalnu disciplinu i dugoročne kamatne stope. Ovi kriteriji postavljeni su kako bi osigurali da zemlje koje usvajaju euro imaju snažne i održive ekonomske temelje.⁷
- ✓ Koordinacija monetarne politike
 - Sporazum je također postavio okvir za koordinaciju monetarne politike između zemalja članica EMU. Centralne banke zemalja eurozone djeluju zajedno unutar ECB-a kako bi uskladile monetarnu politiku, što doprinosi stabilnosti i povećanju povjerenja na tržištima.
- ✓ Jačanje europskih integracija
 - Maastrichtski sporazum duboko je utjecao na europsku integraciju i izgradnju političke unije. Kroz EMU, zemlje članice prenose dio svoje suverenosti u monetarnim pitanjima na europsku razinu. Ovo jača integraciju među zemljama članicama i promovira suradnju među njima.
- ✓ Utjecaj na gospodarski rast i stabilnost
 - EMU i euro imaju potencijalne koristi za gospodarski rast i stabilnost. Zajednička valuta olakšava trgovinu među zemljama članicama i potiče investicije. Stabilnost cijena koja se promovira kroz ECB pomaže u smanjenju inflacijskih pritisaka i stvara povjerenje na tržištu.
- ✓ Izazovi i lekcije
 - Maastrichtski sporazum također je pokazao neke izazove i lekcije koje su naučene tijekom godine. Krize zaduženosti u eurozoni, kao što su grčka

⁷ European Central Bank: Konvergencijski kriteriji, dostupno na:
<https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.hr.html>[31.01.2024.]

dužnička kriza, otkrivene su slabosti u provedbi fiskalne discipline i potrebe za boljom koordinacijom ekonomske politike.⁸

U cjelini, Maastrichtski sporazum je ključni događaj koji je doveo do stvaranja EMU i uvođenja eura kao zajedničke vrijednosti. Utjecaj sporazuma proteže se na mnoge aspekte gospodarstva i politike u Europi, od jačanja monetarne stabilnosti do povećanja europske integracije. Unatoč izazovima, EMU i euro i dalje imaju važnu ulogu u europskom i globalnom ekonomskom sustavu.

⁸ Kordić, G., Nakić, M. i Nikić A.: Analiza mjera za rješavanje financijske krize: primjer perifernih zemalja eurozone, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/300818>[31.01.2024.]

3. INSTITUCIONALNI OKVIR EUROPSKE MONETARNE UNIJE

3.1. Glavne institucije Europske monetarne unije

Glavne institucije Europske monetarne unije (EMU) imaju ključnu ulogu u upravljanju i provedbi monetarne politike eurozone. Ove institucije osiguravaju stabilnost cijena, jačaju gospodarski rast i promiču ekonomsku integraciju među zemljama članicama.

Glavne institucije EMU uključuju:⁹

- ✓ Europska središnja banka (ESB)
 - ESB je glavna institucija EMU-a odgovorna za donošenje i provedbu monetarne politike eurozone. Njezina glavna zadaća je održavanje stabilnosti cijena putem kontroliranja inflacije. ESB je također odgovorna za izdavanje eura i upravljanje monetarnim operacijama.
- ✓ Europski sustav središnjih banaka i Eurosustav
 - Europski sustav središnjih banaka osigurava koordinaciju između europskih središnjih banaka i nacionalnih središnjih banaka, dok Eurosustav ima operativnu odgovornost za provedbu monetarne politike kroz razne instrumente i mjere.
- ✓ Gospodarski i financijski odbor
 - Tijelo EU-a koje okuplja središnje banke država članica, Europsku komisiju i ostale relevantne institucije s ciljem koordinacije i suradnje u području ekonomskih i financijskih pitanja.
- ✓ Vijeće za ekonomske i financijske poslove (Ecofin)
 - Tijelo nadležno za donošenje odluka na europskoj razini čiji su članovi ministri financija svih država članica EU-a. Donosi odluke u vezi s tečajnom politikom eura u odnosu na valute kojih nema u EU-u nakon savjetovanja s Europskom središnjom bankom.
- ✓ Euroskupina
 - Okuplja ministarstvo financija država članica koje koriste euro kao svoju vrijednost. Glavna svrha Euroskupine je olakšavanje koordinacije ekonomske politike i suradnje među državama članicama eurozone.

⁹ European Parliament: Institucije ekonomske i monetarne unije, dostupno na:
[https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije\[01.02.2024.\]](https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije[01.02.2024.])

Institucionalni okvir EMU-a ima za cilj koordinaciju osigurati monetarnu politiku, fiskalnu disciplinu i ekonomsku stabilnost unutar eurozone. Ove institucije rade zajedno kako bi održale stabilnost cijena, jačale gospodarski rast i promicale integracija među zemljama članicama. Kroz ove institucije EMU dobiva snažne alate za upravljanje i provedbu monetarne politike, što pridonosi stabilnosti i održivosti zajedničke valute – eura.

3.1.1. Europska središnja banka

Europska središnja banka (European Central Bank – ECB) ima ključnu ulogu u Europskoj monetarnoj uniji (EMU) i upravljanju monetarnom politikom eurozone. Njena glavna uloga je održavanje cijena, pri čemu cilj stabilnosti ECB-a jest zadržavanje inflacije ispod, ali blizu 2% na srednji rok.

Za postizanje ovog cilja, ECB upotrebljava različite instrumente monetarne politike. Glavni instrument je upravljanje kamatnim stopama. ECB može podizati ili smanjivati svoju referentnu kamatnu stopu, što ima utjecaj na kamatne stope na tržištu i kreditne uvjete u eurozoni. Pored toga, ECB može koristiti i druge instrumente, poput operacija otvorenog tržišta, kako bi regulirala likvidnost u bankarskom sustavu.

ECB također ima zadaću nadziranja financijske stabilnosti u eurozoni. Otkako je uspostavljen Jedinstveni nadzorni mehanizam (Single Supervisory Mechanism – SSM) 2014. godine, ECB ima odgovornost za nadzor najvećih banaka u eurozoni. Ovo uključuje procjenu financijske stabilnosti, ocjenu rizika i provedbu nadzornih aktivnosti kako bi se osigurala sigurnost i stabilnost bankovnog sektora.¹⁰

Također, ECB ima i zadatke vezane za izdavanje eura kao zajedničke vrijednosti eurozone. Ona je odgovorna za upravljanje emisijom novčanica i kovanica eura te je čuvar rezervnih sredstava novčanica i kovanica.¹¹

Koordinacija ECB-a s drugim institucijama EMU-a, poput Europske komisije i Eurogrupe, od ključne je važnosti za postizanje monetarne stabilnosti i gospodarskog rasta u eurozoni. ECB

¹⁰ Consilium.europa.eu: Single Supervisory Mechanism, dostupno na: [https://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/\[02.02.2024.\]](https://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/[02.02.2024.])

¹¹ European Central Bank: The euro, dostupno na: [https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.en.html\[02.02.2024.\]](https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.en.html[02.02.2024.])

ima važnu ulogu u održavanju povjerenstva u euru kao vrijednosti, stabilnosti financijskog sustava i podršci ekonomske integracije među zemljama članicama EMU-a.

Tablica 2. Upravljačka tijela ESB-a

Upravno vijeće	<ul style="list-style-type: none">- glavno tijelo za donošenje odluka- sastoji se od Izvršnog odbora i guvernera nacionalnih središnjih banaka država europodručja- procjenjuje gospodarska i monetarna kretanja, određuje monetarnu politiku europodručja i utvrđuje kamatne stope po kojima komercijalne banke mogu posuđivati od ESB-a
Izvršni odbor	<ul style="list-style-type: none">- upravlja svakodnevним radom ESB-a- sastoji se od predsjednika i potpredsjednika ESB-a te još četiri člana koje su na osmogodišnji mandat imenovali čelnici država europodručja- provodi monetarnu politiku, upravlja svakodnevним radom, organizira sastanke Upravnog vijeća i izvršava dodijeljene ovlasti
Opće vijeće	<ul style="list-style-type: none">- ima savjetodavnu i koordinacijsku ulogu- sastoji se od predsjednika i potpredsjednika ESB-a te guvernera središnjih banaka svih država članica EU-a- pridonosi savjetodavnim i koordinacijskim aktivnostima te pomaže u pripremi za pristupanje novih država europodručju

Izvor: izrada autorice prema podacima European Union: Europska središnja banka, dostupno na: [https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-central-bank-ecb_hr\[02.02.2024.\]](https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/european-central-bank-ecb_hr[02.02.2024.])

Slika 1. Europska središnja banka

Izvor: Wikipedia: Euro: Uprava, dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Euro>[05.02.2024.]

3.1.2. Europski sustav središnjih banaka i Eurosustav

Europski sustav središnjih banaka čine Europska središnja banka i nacionalne središnje banke svih 27 država članica EU-a dok Eurosustav čine ESB i nacionalne središnje banke 20 država članica EU-a koje su uvele euro.¹²

Glavni cilj ESSB-a je održavanje stabilnosti cijena. Ne dovodeći u pitanje taj cilj, ESSB podupire opću gospodarsku politiku Europske unije kako bi pridonio ostvarivanju njezinih ciljeva. U okviru ESSB-a i Eurosustava središnje banke izvršavaju zadatke i obavljaju aktivnosti u skladu s odredbama Ugovora o funkcioniranju Europske unije i Statuta ESSB-a i ESB-a.¹³

Upravno vijeće, Izvršni odbor i Opće vijeće upravljaju ESSB-om i Eurosustavom.

Slika 2. Europska središnja banka, Eurosustav i Europski sustav središnjih banaka i tijela za odlučivanje

Izvor: Hrvatska narodna banka: Europski sustav središnjih banaka, dostupno na: [https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka\[06.02.2024.\]](https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka[06.02.2024.])

¹² Hrvatska narodna banka: Europski sustav središnjih banaka, dostupno na: [https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka\[06.02.2024.\]](https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka[06.02.2024.])

¹³ Hrvatska narodna banka, op.cit.[06.02.2024.]

3.1.3. Gospodarski i financijski odbor

Države članice, Komisija i Europska središnja banka imenuju po najviše dva člana Odbora. Njegove zadaće su iste kao i zadaće Monetarnog odbora, koji je Gospodarski i financijski odbor naslijedio 1. siječnja 1999. godine, uz jednu bitnu razliku: obavještavanje Komisije i Vijeća o razvoju događaja u vezi s monetarnom situacijom sad je u nadležnosti Europske središnje banke.¹⁴

3.1.4. Vijeće za ekonomske i financijske poslove (Ecofin)

Vijeće za ekonomske i financijske poslove okuplja ministre i ministrice gospodarstva i financija iz svih država članica. Na sastancima sudjeluju i odgovarajući europski povjerenici i povjerenice.

Postoje i posebni sastanci Vijeća na kojima nacionalni ministri i ministrice nadležni za proračun te europski povjerenik za financijsko programiranje i proračun pripremaju godišnji proračun EU-a.¹⁵

Vijeće za ekonomske i financijske poslove odgovorno je za:¹⁶

- gospodarsku politiku
- pitanja oporezivanja
- financijska tržišta i kretanje kapitala
- gospodarske odnose sa zemljama izvan EU-a

Također priprema i godišnji proračun Europske unije i brine se o pravnim i praktičnim aspektima jedinstvene valute – eura. Koordinira gospodarske politike država članica, pospješuje konvergenciju njihovih gospodarskih rezultata te prati njihove proračunske politike.

¹⁴ European Parliament: Institucije ekonomske i monetarne unije, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>[07.02.2024.]

¹⁵ Europsko vijeće: Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN), dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/configurations/ecofin/>[07.02.2024.]

¹⁶ Europsko vijeće: Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN), op.cit.[07.02.2024.]

Uz to koordinira stajališta EU-a za sastanke na međunarodnoj razini, poput onih skupine G20, Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke. Odgovorno je i za financijske aspekte međunarodnih pregovora o mjerama za borbu protiv klimatskih promjena.¹⁷

Vijeće ECOFIN u pravilu se sastaje jednom mjesečno.

Slika 3. ECOFIN

Izvor: Novice Second Committee – Economic and Financial, dostupno na:
[https://www.bruinmun.org/committees/p/ecofin\[08.02.2024.\]](https://www.bruinmun.org/committees/p/ecofin[08.02.2024.])

¹⁷ Europsko vijeće: Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN), op.cit.[07.02.2024.]

3.1.5. Euroskupina

Euroskupinom se naziva sastanak ministara gospodarstva i financija s europodručja. Prvi naziv je bio Euro-11 te je 1997. godine preimenovan u Euroskupinu. Radi se o savjetodavnom i neslužbenom tijelu koje se redovito sastaje kako bi raspravilo o svim pitanjima u vezi s neometanim funkcioniranjem europodručja te ekonomske i monetarne unije. Na sastanke se poziva Komisija i po potrebi Europska središnja banka.

Na neslužbenom sastanku Ecofin-a održanom 10. rujna 2004. godine u Scheveningenu, luksemburški predsjednik vlade i ministar financija Jean-Claude Juncker izabran je za predsjednika Euroskupine. Tako je postao prvi izabrani stalni predsjednik Euroskupine s mandatom koji je počeo 1. siječnja 2005. godine.

Ugovorom iz Lisabona ojačana je uloga Euroskupine kako bi se povećala koordinacija na europodručju. Termin „Euroskupina“ se prvi put spominje u tom ugovoru. Među službenim promjenama je biranje predsjednika Euroskupine na mandat od dvije i pol godine većinom država članica zastupljenih u Euroskupini.¹⁸

3.2. Europski monetarni sustav i Eurozona

Europski monetarni sustav (European Monetary System – EMS) bio je skup institucionalnih aranžmana i mehanizama koji su vladali prije uvođenja eura kao zajedničke vrijednosti eurozone. EMS je pokrenut 1979. godine kako bi promovirao stabilnost deviznih tečajeva i monetarnu integraciju u Europi.

Glavni element EMS-a bio je Mehanizam za promjenu tečaja (Exchange Rate Mechanism – ERM). ERM je omogućio zemljama članicama EMS-a da održe relativno stabilne devizne tečajeve putem intervencija na deviznom tržištu. Središnje banke članice mogle su intervenirati kupnjom ili prodajom valute u svrhu održavanja stabilnosti tečaja. Ovaj mehanizam je imao ključnu ulogu u promicanju monetarne stabilnosti i smanjenju valutnih fluktuacija među zemljama članicama.¹⁹

¹⁸ European Parliament: Institucije ekonomske i monetarne unije, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>[09.02.2024.]

¹⁹ Investopedia: Exchange Rate Mechanism, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/exchange-rate-mechanism.asp>[09.02.2024.]

Osnivanjem Europske monetarne unije 1999. godine, Eurozona je postala zamjena za EMS. Eurozona danas obuhvaća 20 od 27 članica Europske unije koje su usvojile euro kao svoju vrijednost. Euro je uveden kao zajednička valuta eurozone 2002. godine.

Središnja institucija za upravljanje monetarnom politikom eurozone je Europska središnja banka (ECB). ECB je neovisna institucija koja donosi odluke o kamatnim stopama i drugim instrumentima monetarne politike u cilju održavanja stabilnosti cijena u eurozoni. Također, ECB ima odgovornost za nadzor najvećih banaka u eurozoni putem Jedinstvenog nadzornog mehanizma.

Eurozona promovira gospodarsku i monetarnu integraciju među zemljama članicama. Zemlje koje usvajaju euro zajedno dijele monetarnu politiku, što olakšava trgovinu, financijsku stabilnost i investicije. Eurozona također ima jedinstveno tržište, slobodno kretanje kapitala i jedinstvenu valutnu politiku kojom upravlja ECB.

Eurozona ima institucionalni okvir za fiskalnu politiku pod nazivom Pakt stabilnosti i rasta. Ovaj okvir propisuje pravila i ograničenja vezana uz javne financije kako bi se održala stabilnost i izbjeglo preveliko zaduživanje, s ciljem održavanja gospodarske ravnoteže unutar eurozone.²⁰

Ciljevi eurozone uključuju održavanje stabilnosti cijena, podršku gospodarskom rastu i zapošljavanju, te održavanje financijske stabilnosti u eurozoni. Europska unija i Eurozona ostaju važni stupovi europske integracije i suradnje među njihovim članicama.

²⁰ Publications Office of the EU: Tematsko izvješće: Pakt o stabilnosti i rastu, dostupno na: [https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/preventive-arms-european-semester-18-2018/hr/\[12.02.2024.\]](https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/preventive-arms-european-semester-18-2018/hr/[12.02.2024.])

4. EKONOMSKI UČINCI EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Ekonomski učinci Europske monetarne unije (EMU) su raznoliki i obuhvaćaju različita područja. Evo nekoliko ključnih aspekata:

- stabilnost cijena

Uvođenjem eura kao zajedničke valute, eurozona teži održavanju stabilnosti cijena putem zajedničke monetarne politike koju provodi Europska središnja banka. To može doprinijeti smanjenju inflacijskih pritisaka unutar eurozone.²¹

- povećana trgovina

Korištenje iste valute unutar eurozone olakšava trgovinu između zemalja članica. Smanjenje valutnih rizika i troškova transakcija potiče međusobnu trgovinu, potičući ekonomski rast.

- stabilnost financijskih tržišta

EMU pruža zajednički okvir za financijsku regulaciju i nadzor putem Europske središnje banke, što može pridonijeti stabilnosti financijskih tržišta.²²

- smanjenje deviznih rizika

Za države članice koje su prihvatile euro, eliminacija deviznih rizika olakšava poslovanje i investicije te može poboljšati povjerenje investitora.

- konvergencija gospodarskih politika

EMU potiče usklađivanje gospodarskih politika država članica kako bi se održala makroekonomska stabilnost i fiskalna odgovornost.

- izazovi asimetričnih šokova

²¹ European Central Bank: Stabilnost cijena, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/price-stability/html/index.hr.html>[12.02.2024.]

²² European Central Bank: Financijska stabilnost i makrobonitetna politika, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.hr.html>[12.02.2024.]

S obzirom na zajedničku monetarnu politiku, države članice nemaju vlastitu monetarnu politiku koja bi se mogla prilagoditi specifičnim uvjetima. To može stvoriti izazove u rješavanju asimetričnih ekonomskih šokova.²³

- fiskalna suradnja

EMU otvara pitanja o potrebi za jačom fiskalnom suradnjom među državama članicama kako bi se suočile s ekonomskim izazovima.

Učinci EMU-a ovise o mnogim faktorima, uključujući makroekonomske uvjete, provedbu politika i globalne ekonomske trendove.

4.1. Povoljni učinci na unutarnju trgovinu i konkurentnost

Uvođenje Europske monetarne unije i zajedničke vrijednosti eura imalo je povoljne ekonomske učinke na unutarnju trgovinu i konkurentnost zemalja članica. Evo kako su ove promjene utjecale:²⁴

- Eliminacija valutnih troškova i rizika

Uvođenje eura u eurozonu eliminiralo je potrebu za mijenjanjem valute pri transakcijama unutar europskog tržišta. To je smanjilo poslovne troškove i vrijednosni rizik povezan s promjenjivim tečajevima. To je olakšalo trgovinu među zemljama članicama, jer je uklonjena potreba za konverzijom valuta i vrijednosnih papira.

- Povećana transparentnost i standardizacija

Korištenje zajedničke vrijednosti olakšalo je usporedbu cijena i upravljanje transakcijama unutar eurozone. Standardizacija vrijednosti i plaćanja povećala je transparentnost i povjerenje među poslovnim subjektima. To je olakšalo donošenje odluka o kupnji i poslovanju, potičući veću konkurenciju na unutarnjem tržištu.

- Povećana trgovina

²³ European Parliament: Borba protiv nejednakosti u cilju jačanja uključivog i održivog gospodarskog rasta u EU-u, dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-8-2016-000047_HR.html[12.02.2024.]

²⁴ European Economic and Social Committee: Poticanje blagostanja za sve: Program konkurentnosti za EU, dostupno na: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-09-23-031-hr-n.pdf>[13.02.2024.]

Korištenje iste vrijednosti olakšava trgovinu i pruža dodatni poticaj za povećanje volumena razmjene dobara i usluga među zemljama članicama. Istraživanja su pokazala da je uvođenje eura rezultiralo povećanjem unutarnje trgovine između zemalja članica EMU za oko 10-30%.

➤ Veća konkurencija

Zajednička valuta potiče veću konkurenciju među poslovnim subjektima u eurozoni. Povećana konkurencija obično dovodi do nižih troškova, inovacija i povećanja kvalitete proizvoda i usluga. Ovo je korisno za potrošače, jer mogu birati između različitih opcija s nižim cijenama i boljom ponudom.

➤ Povećana produktivnost i učinkovitost

Integracija europskog tržišta i olakšana trgovina rezultirale su povećanjem produktivnosti i učinkovitosti u proizvodnji. Konkurencija potiče poduzeća da poboljšaju svoje poslovne procese i prilagode se zahtjevima tržišta. To dovodi do rasta gospodarstva i povećanja konkurentnosti u globalnoj ekonomiji.

Europska monetarna unija je pridonijela povećanju unutarnje trgovine, konkurentnosti i ekonomskog rasta u zemljama članicama. Međutim, može se primijetiti da su učinci bili različiti za različite zemlje, ovisno o njihovim specifičnim gospodarskim karakteristikama i institucionalnim okvirima.

4.2. Utjecaj na monetarnu politiku zemalja članica

Europska monetarna unija (EMU) ima značajne ekonomske učinke na monetarnu politiku zemalja članica. Ključni elementi EMU uključuju uspostavu jedinstvene valute (eura), Upravljačko tijelo Europske središnje banke (ESB), Europski sustav centralnih banaka (ESCB) te Stabilnost eura i fiskalna pravila.²⁵

Jedan od ekonomskih učinaka EMU je da zemlje članice gube kontrolu nad vlastitom monetarnom politikom. Umjesto toga, ESB postaje jedina organizacija koja donosi odluke o monetarnoj politici za čitavu eurozonu. Ovo može imati različite implikacije za zemlje članice, jer ne mogu prilagoditi kamatne stope i tečaj svoje valute kako bi utjecali na svoju ekonomiju.

²⁵ European Union: Doprinos europske ekonomske i monetarne unije, dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_15_5874[15.02.2024.]

To može ograničiti njihovu sposobnost suočavanja s ekonomskim izazovima, kao što su visoka inflacija ili recesija.

Drugi ekonomski učinak EMU je povećana integracija financijskih tržišta zemalja članica. Uspostava eura dovela je do ujednačavanja financijskih institucija i usluga, olakšavajući trgovinu i investicije unutar eurozone. To je povećalo konkurenciju, što može rezultirati nižim kamatnim stopama za korisnike kredita i povoljnijim uvjetima za poslovanje.²⁶

Još jedan važan učinak EMU je uvođenje fiskalnih pravila, poput Pakta o stabilnosti i rastu. Ta pravila osiguravaju fiskalnu disciplinu članica EMU, što znači da njihovi proračuni moraju biti uravnoteženi ili s malim deficitom. Ovo je učinjeno kako bi se očuvala stabilnost eura i spriječilo prekomjerno zaduživanje država. Ta pravila mogu imati pozitivan učinak na zemlje članice jer promiču dugoročnu fiskalnu održivost i smanjuju rizik od financijske nestabilnosti.²⁷

U konačnici, učinci EMU na monetarnu politiku zemalja članica ovise o nizu čimbenika, kao što su njihova ekonomska struktura, tržišta rada, konkurentnost i odnosi s drugim članicama EMU. Neki ekonomisti tvrde da EMU može ograničiti monetarnu fleksibilnost i političku neovisnost zemalja članica, dok drugi smatraju da globalna valutna stabilnost i povećana konkurencija predstavljaju koristi.

4.3. Makroekonomski izazovi i kriza Eurozone

Eurozona se suočila s nekoliko makroekonomskih izazova i kriza od svog osnivanja. Neke od najznačajnijih su:

➤ **Financijska kriza 2008. godine**

Nakon izbijanja globalne financijske krize, eurozona se suočila s poteškoćama u bankarskom sektoru i otpuštanjem kredita. To je dovelo do sloma nekoliko europskih banaka i gubitka povjerenja investitora u financijski sustav. Mnoge zemlje članice su se našle u teškoćama s visokim javnim dugom i fiskalnim neravnotežama.

➤ **Dugovne krize periferne zemlje**

²⁶ Hrvatska udruga banaka: Financijska integracija je poželjna, barem unutar Europe, dostupno na: <http://hub.dev.perpetuum.hr/hr/financijska-integracija-je-po%C5%BEeljna-barem-unutar-europe>[15.02.2024.]

²⁷ Publications Office of the EU: Tematsko izvješće: Pakt o stabilnosti i rastu, dostupno na: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/preventive-arms-european-semester-18-2018/hr/>[15.02.2024.]

Nakon financijske krize, neke periferne zemlje eurozone suočile su se s poteškoćama u refinanciranju svojeg javnog duga. Grčka, Irska, Portugal i Španjolska iskusile su visoku razinu zaduženosti, rasta duga, pad gospodarske aktivnosti te su se našle na rubu bankrota ili u potrebi za financijskom pomoći.

➤ Slaba gospodarska aktivnost

Eurozona se suočila s dugotrajnom krizom niske gospodarske aktivnosti nakon financijske krize. Slaba potražnja, visoka nezaposlenost, niska inflacija i pad investicija pridonijeli su ovoj situaciji. Nizak rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) i visoka stopa nezaposlenosti predstavljaju izazov za monetarnu politiku i fiskalne politike u eurozoni.

➤ Neravnoteže između zemalja članica

Eurozona se suočava s neravnotežama između zemalja članica, posebno između uvozno orijentiranih zemalja s visokim trgovinskim suficitom i zemalja s deficitom u trgovinskoj bilanci. Ovo može dovesti do neravnoteža u konkurentnosti, kapitalnim tokovima i troškovima financiranja.

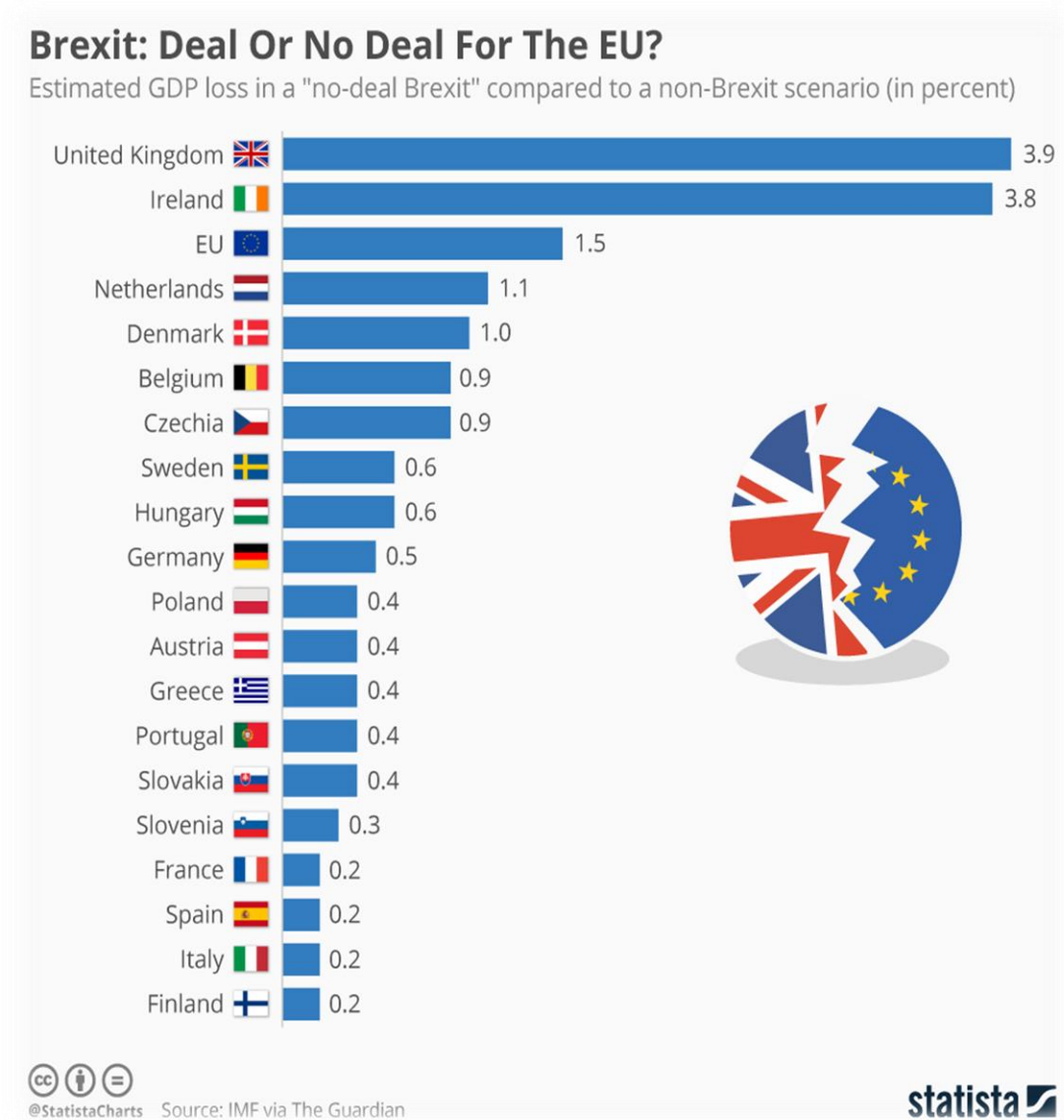
➤ Brexit

Izlazak Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije predstavlja još jedan izazov za eurozonu. Ovo je rezultiralo političkom i gospodarskom neizvjesnošću, s mogućim utjecajem na trgovinu, financijske tokove i gospodarski rast europskih zemalja.

Grafikon u nastavku prikazuje procijenjeni gubitak BDP-a u „Brexitu bez dogovora“ u usporedbi sa scenarijem bez Brexita (u postocima).²⁸

²⁸ Chart: Brexit: Deal Or No Deal For The EU?, dostupno na: <https://www.statista.com/chart/15050/economic-consequences-of-a-no-deal-brexit/>[15.02.2024.]

Slika 4. Brexit: Dogovor ili ne za EU?

Izvor: Chart: Brexit: Deal Or No Deal For The EU?, dostupno na: <https://www.statista.com/chart/15050/economic-consequences-of-a-no-deal-brexit/> [15.02.2024.]

Da bi se suočila s tim izazovima, eurozona je poduzela niz mjera kako bi ojačala svoje institucionalne mehanizme, uključujući osnivanje Europskog stabilizacijskog mehanizma (ESM) i Europskog semestra kako bi se poboljšala koordinacija ekonomskih politika među zemljama članicama. Također su uspostavljeni stroži fiskalni okviri i jačanje regulacije i nadzora nad financijskim sektorom. Međutim, još uvijek postoji potreba za daljnjim reformama kako bi se riješili dublji strukturni izazovi unutar eurozone.

5. IZAZOVI EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Europska monetarna unija predstavlja integrirani monetarni sustav u kojem zemlje članice dijele zajedničku valutu. Unatoč brojnim prednostima, postoji nekoliko izazova s kojima se Europska monetarna unija suočava:

- asimetrični šokovi

Zemlje unutar EMU suočavaju se s asimetričnim ekonomskim šokovima, što znači da pojedine zemlje mogu doživjeti recesiju ili rast koji se ne poklapa s ostatkom EMU-a. Bez sposobnosti prilagodbe putem monetarne politike i deviznih tečajeva, ove zemlje mogu biti prisiljene nositi se s recesijom duže vrijeme.

- fiskalne neravnoteže

Europska monetarna unija se suočava s izazovom fiskalnih neravnoteža između zemljama članicama. Javni dug i proračunski deficit mogu značajno varirati među zemljama EMU-a. To stvara potencijalne izazove do održavanja fiskalne stabilnosti u uniji i ravnoteže između zemalja s prekomjernim deficitima i onih s prekomjernim suficitima.²⁹

- nedostatak fiskalne integracije

Europska monetarna unija ima ograničene mehanizme fiskalne integracije. Odsutnost zajedničkog proračuna i središnje fiskalne politike otežavaju upravljanje fiskalnim politikama unutar EMU-a. To je posebno izraženo u situacijama kada je potrebno financirati spasilačke programe za zemlje u krizi.³⁰

- nedovoljna politička integracija

Nedostatak političke integracije između zemalja članica EMU-a može otežavati donošenje brzih odluka i postizanje konsenzusa o važnim pitanjima. Pitanja poput

²⁹ Consilium.europa.eu: Postupak u slučaju makroekonomske neravnoteže, dostupno na: [https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/07/14/macroeconomic-imbalance-procedure-council-adopts-conclusions/\[16.02.2024.\]](https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/07/14/macroeconomic-imbalance-procedure-council-adopts-conclusions/[16.02.2024.])

³⁰ Šimović, H.: Fiskalna politika u Europskoj uniji i pakt o stabilnosti i rastu, dostupno na: [https://hrcak.srce.hr/file/41471\[16.02.2024.\]](https://hrcak.srce.hr/file/41471[16.02.2024.])

fiskalne politike, regulacije banka i središnje banke zahtijevaju usklađenost i koordinaciju, što može biti izazov u uvjetima političke raznolikosti unutar EMU-a.³¹

- kriza povjerenja

Krize poput globalne financijske krize i europske dužničke krize ugrožavaju povjerenje tržišta u euro i stabilnost EMU-a. Ovo može izazvati nestabilnost na financijskim tržištima, pad investicija i povećanje ekonomske neizvjesnosti.

Da bi se suočila s tim izazovima, Europska monetarna unija treba daljnju integraciju i reforme. To bi moglo uključivati poboljšanje institucionalnih mehanizama za koordinaciju ekonomskih politika, osnivanje zajedničkog proračuna i jačanje fiskalne integracije. Također bi trebalo razmotriti daljnju političku integraciju kako bi se poboljšala sposobnost EMU-a da brzo i učinkovito reagira na krize i provodi potrebne reforme.

5.1. Dugoročna održivost Europske monetarne unije

Dugoročna održivost Europske monetarne unije je ključni cilj za osiguranje stabilnosti i prosperiteta unije. Da bi se postigla dugoročna održivost, EMU se treba suočiti s nekoliko izazova i implementirati odgovarajuće politike.

- Fiskalna disciplina

Važno je održavanje fiskalne discipline među zemljama članicama EMU-a. To uključuje smanjenje javnog duga i proračunskih deficita na održivu razinu. Zemlje trebaju provoditi provjerljive fiskalne politike kako bi se izbjegle velike neravnoteže i osigurala dugoročna financijska stabilnost.

- Strukturne reforme

Implementacija strukturnih reformi je ključna za poboljšanje konkurentnosti i otpornosti zemalja unutar EMU-a. To uključuje reforme tržišta rada, liberalizaciju tržišta roba i usluga te poticanje inovacija i ulaganja. Jačanje tržišne fleksibilnosti pridonosi smanjenju neravnoteža i povećanju produktivnosti.

- Bankarska unija

³¹ European Parliament: Izvješće o diferenciranoj integraciji, dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0402_HR.html[16.02.2024.]

Potpuna provedba bankarske unije važan je korak prema dugoročnoj održivosti EMU-a. Ovo uključuje uspostavu europskog sustava osiguranja depozita kako bi se osigurala stabilnost bankarskog sektora i kako bi se smanjili rizici prijenosa iz banaka na državne proračune.

- Fiskalna integracija

Jačanje fiskalne integracije među zemljama EMU-a može pridonijeti dugoročnoj održivosti. To uključuje stvaranje zajedničkog proračuna koji bi podržavao stabilizaciju ekonomija unutar EMU-a i osiguravao ravnopravnu raspodjelu sredstava. Također se može razmotriti stvaranje europskih obveznica kao sredstava financiranja zajedničkih projekata i infrastrukture.

- Politika monetarne politike

Europska središnja banka ima važnu ulogu u održavanju stabilnosti EMU-a. Implementacija mudre monetarne politike koja uravnotežuje potrebe zemalja unutar EMU-a pridonosi dugoročnom održivom ekonomskom rastu i održavanju niske inflacije.

- Politika koordinacije

Jačanje mehanizama koordinacije i suradnje između zemalja članica EMU-a ključno je za postizanje dugoročne održivosti. Redoviti dijalog i usklađivanje ekonomskih politika može olakšati prevenciju i ublažavanje asimetričnih šokova te promovirati ravnotežu i solidarnost među članicama.

Suočavanje s tim izazovima i provedba odgovarajućih politika u skladu dugoročnom vizijom omogućit će Europskoj monetarnoj uniji da ostane stabilna, otporna i održiva u budućnosti.

5.2. Utjecaj političkih faktora na stabilnost eurozone

Politički faktori imaju značajan utjecaj na stabilnost eurozone. Evo nekoliko ključnih političkih faktora koji mogu utjecati na stabilnost:

- Politika fiskalne discipline

Održavanje fiskalne discipline i provedba odgovarajućih fiskalnih politika ključno je za stabilnost eurozone. Međutim, političke odluke mogu dovesti do nepoštivanja fiskalnih

pravila, prevelikih proračunskih deficita i povećanja javnog duga. Ovo može ugroziti stabilnost eurozone i izazvati nepovjerenje investitora.

➤ Politika monetarne politike

Monetarna politika unutar eurozone provodi se od strane Europske središnje banke. Politika ESB-a, poput odluka o kamatni stopama i kvantitativnom popuštanju, može imati značajan utjecaj na stabilnost eurozone. Politički pritisci na ESB mogu dovesti do promjena u politici koje su motivirane kratkoročnim interesima pojedinih zemalja članica, umjesto objektivnih ekonomskih kriterija.

➤ Politika strukturnih reformi

Implementacija strukturnih reformi ključna je za povećanje konkurentnosti eurozone i jačanje njezine stabilnosti. Međutim, politička opozicija i otpor promjenama mogu usporiti proces provedbe reformi ili čak spriječiti njihovu provedbu. To može dugoročno negativno utjecati na stabilnost i održivost eurozone.

➤ Politika koordinacije i suradnje

Politička suradnja i koordinacija među članicama eurozone ključna je za održavanje stabilnosti. Međutim, političke razlike i sukobi interesa među zemljama članicama mogu otežati postizanje zajedničkog dogovora i usklađivanje politika. Nedostatak političke volje za suradnjom može dovesti do povećanja napetosti i slabljenja integracije eurozone.

➤ Politika populizma i euroskepticizma

Rast populizma i euroskepticizma u nekim zemljama eurozone može predstavljati politički rizik za stabilnost. Politike koje se zalažu za povlačenje iz eurozone ili smanjenje integracije mogu stvoriti neizvjesnost i izazvati povjerenje investitora i finansijskih tržišta.

Ovi politički faktori mogu imati višestruke i dugoročne učinke na stabilnost eurozone. Stabilnost se može osigurati kroz odgovarajuću političku volju i suradnju, poštivanje fiskalnih pravila, provođenje strukturnih reformi i održavanje politike monetarne politike neovisne o političkim pritiscima.

5.3. Nedostaci institucionalnog okvira i potrebe za reformama

Institucionalni okvir eurozone ima nekoliko nedostataka koji zahtijevaju reforme kako bi se osigurala dugoročna stabilnost i održivost. Evo nekoliko ključnih nedostataka i potreba za reformama:

- nedostatak fiskalne unije

Jedan od glavnih nedostataka eurozone je nedostatak istinske fiskalne unije. To znači da, iako postoji zajednička monetarna politika, svaka zemlja članica zadržava svoju vlastitu fiskalnu politiku. To može dovesti do neravnoteže i problema u koordinaciji ekonomskih politika među zemljama članicama. Potrebne su reforme koje će omogućiti veću integraciju fiskalnih politika i povećati mehanizme zajedničkog upravljanja.

- nedovoljna bankarska unija

Unija za bankovnu stabilnost eurozone još uvijek nije potpuno uspostavljena. Nedostatak zajedničke nadzorne agencije za sve banke u eurozoni i nedostatak jedinstvenog sustava osiguranja depozita stvaraju ranjivost u bankarskom sektoru. Bankarska kriza u jednoj zemlji može se brzo proširiti na druge zemlje članice. Reforme koje će ojačati bankarsku uniju, kao što su uspostava jedinstvenog sustava osiguranja depozita i zajednička nadzorna agencija, potrebne su kako bi se smanjila ranjivost i povećala stabilnost.

- slabost stabilizacijskih mehanizama

Postojeći stabilizacijski mehanizmi u eurozoni su ograničeni i nisu dovoljno snažni da odgovore na potres i neravnoteže. Instrumenti poput Europskog fonda za stabilnost nisu dovoljno kapitalizirani i nemaju dovoljno fleksibilnosti za brže i učinkovitije reakcije u slučaju krize. Potrebne su reforme koje će povećati kapacitet i učinkovitost stabilizacijskih mehanizama kako bi se bolje nosile s ekonomskim šokovima.

- demokratski deficit

Mnogi smatraju da postoji demokratski deficit u institucionalnom okviru eurozone. Odluke o ekonomskim politikama često se donose na razini Europske unije, izvan dometa izravne demokratske kontrole nacionalnih parlamenata. Potreba za većom demokratskom legitimnošću i uključivanjem nacionalnih parlamenata u proces donošenja odluka o ekonomskoj politici predstavlja važnu potrebu za reformama.

Općenito, potrebne su sveobuhvatne reforme institucionalnog okvira eurozone kako bi se ojačao njegov kapacitet za prevladavanje krize, postigla veća fiskalna i bankarska unija, povećala otpornost na buduće šokove te osigurala veća demokratska kontrola i legitimnost. Ove će reforme biti ključne za osiguranje dugoročne stabilnosti i održivosti eurozone.

6. HRVATSKA I EURO

Hrvatska je članica Europske unije od 1. srpnja 2013. godine, a Vijeće Europske unije je 12. srpnja 2022. godine odobrilo ulazak Hrvatske u europodručje te 1. siječnja 2023. godine odredilo tečaj konverzije po kojem se hrvatska kuna mijenja za euro.³²

Hrvatska je odabrala četiri prijedloga dizajna nacionalne strane eurokovanica koji sadržavaju motive sa hrvatskom šahovnicom u pozadini te je na svim kovanicama prikazano 12 zvijezda europske zastave.

Tablica 3. Hrvatske eurokovanice

2 €		Na ovoj kovanici motiv je geografske karte Republike Hrvatske sa šahovnicom u pozadini. Dizajn autora Ivana Šivaka sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«. Na obodu: »O LIJEPA O DRAGA O SLATKA SLOBODO«, stih iz poznate pastore »Dubravka« Ivana Gundulića.
1 €		Na kovanici je motiv kune sa šahovnicom u pozadini. Autori su Jagor Šunde, David Čemeljić i Fran Zekan. Kuna je mali sisavac po kojem se zvala bivša nacionalna valuta, kuna. Dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.

³² European Central Bank: Hrvatska (2023.), dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.hr.html>[17.02.2024.]

<p>50 centi</p>		<p>Na kovanici je portret izumitelja i inženjera Nikole Tesle, koji je razvio tehnologiju izmjenične struje. Kovanicu je dizajnirao Ivan Domagoj Račić i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>
<p>20 centi</p>		<p>Na kovanici je portret izumitelja i inženjera Nikole Tesle, koji je razvio tehnologiju izmjenične struje. Kovanicu je dizajnirao Ivan Domagoj Račić i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>
<p>10 centi</p>		<p>Na kovanici je portret izumitelja i inženjera Nikole Tesle, koji je razvio tehnologiju izmjenične struje. Kovanicu je dizajnirao Ivan Domagoj Račić i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>
<p>5 centi</p>		<p>Na kovanici je motiv slova »HR« napisan uglatom glagoljicom. Glagoljica je najstarije poznato slavensko pismo. U Hrvatskoj se rabila od 19. stoljeća. Kovanicu je dizajnirala Maja Škripelj i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>

<p>2 centa</p>		<p>Na kovanici je motiv slova »HR« napisan uglatom glagoljicom. Kovanicu je dizajnirala Maja Škripelj i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>
<p>1 cent</p>		<p>Na kovanici je motiv slova »HR« napisan uglatom glagoljicom. Kovanicu je dizajnirala Maja Škripelj i dizajn sadržava godinu izdavanja i natpis »HRVATSKA«.</p>

Izvor: izrada autorice prema podacima Europske središnje banke, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/coins/html/hr.hr.html>[17.02.2024.]

Zamjena kune za euro:³³

- 1) u poštama, poslovnim bankama i poslovnicama Fine
 - a. Do 31. prosinca 2023. godine novčanice i kovanice su se mogle zamijeniti za euronovčanice i eurokovanice isključivo u poštama, poslovnim bankama i poslovnicama Fine. Bez naknade se moglo zamijeniti najviše 100 novčanica i 100 kovanica po transakciji. Mijenjanjem većeg broja novčanica ili kovanica, poslovne banke su bile u mogućnosti naplatiti naknadu.
- 2) u Hrvatskoj narodnoj banci
 - a. Od siječnja 2024. godine Hrvatska narodna banka mijenja novčanice kuna bez vremenskog ograničenja, a kovanice kuna do 31. prosinca 2025. godine. Za to neće naplaćivati naknadu.
- 3) u drugim nacionalnim središnjim bankama europodručja
 - a. Ostale nacionalne središnje banke europodručja su mijenjale novčanice kuna po fiksnom tečaju konverzije (7,53450 HRK = 1 EUR) i bez naknade od 1. siječnja

³³ European Central Bank: Hrvatska (2023.), dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.hr.html>[20.02.2024.]

do 28. veljače 2023. godine. Najveći iznos koji se mogao dnevno zamijeniti bio je 8.000,00 HRK po stranci odnosno transakciji.

Tablica 4. Glavni datumi zamjene hrvatske kune eurom

12. srpnja 2022.	Vijeće EU-a odobrava ulazak Hrvatske u europodručje.
18. srpnja 2022.	Počinje proizvodnja hrvatskih eurokovanica.
5. rujna 2022.	U Hrvatskoj počinje dvojno iskazivanje cijena u kunama i eurima, koje traje do 31. prosinca 2023.
30. rujna 2022.	Potpisivanje sporazuma o predopskrbi sa svim poslovnim bankama u Hrvatskoj.
18. listopada 2022.	Hrvatska narodna banka počinje opskrbljivati poslovne banke euronovčanicama i eurokovanicama.
1. prosinca 2022.	Počinje prodaja kompleta eurokovanica građanima i poduzećima u poštama, poslovnim bankama i poslovnicama Fine.
1. siječnja 2023.	Uvođenje eura. Euronovčanice i eurokovanice ulaze u optjecaj. Kunska sredstva na računima kod banaka pretvaraju se u eure. Počinje dvotjedno razdoblje dvojnog optjecaja, tijekom kojega kuna i euro imaju status zakonskog sredstva plaćanja kako bi se olakšao prelazak na euro. Počinje zamjena novčanica i kovanica kuna za euronovčanice i eurokovanice bez naknade.
15. siječnja 2023.	Euronovčanice i eurokovanice postaju jedino zakonsko sredstvo plaćanja.
31. prosinca 2023.	Rok za zamjenu novčanica i kovanica kuna u bankama, poštama i poslovnicama Fine.
1. siječnja 2024.	Zamjena novčanica i kovanica kuna moguća je samo u Hrvatskoj narodnoj banci.
31. prosinca 2025.	Rok za zamjenu kovanica kuna u Hrvatskoj narodnoj banci.
Nema vremenskog ograničenja	Novčanice kuna mogu se zamijeniti u Hrvatskoj narodnoj banci bez vremenskog ograničenja.

Izvor: izrada autorice prema podacima Europske središnje banke, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.hr.html>[20.02.2024.]

Ulazak u europodručje za Hrvatsku znači veću financijsku sigurnost, a za građane bolje životne standarde. Na hrvatsko gospodarstvo povoljno bi trebala utjecati veća financijska povezanost s drugim članicama europodručja i ESB-om.³⁴

U Hrvatskoj je 2023. godina počela uvođenjem eura čime je kuna, dotadašnja novčana jedinica uvedena 30. svibnja 1994. godine – postala prošlost.

Cijene dobara i usluga za osobnu potrošnju su u ožujku 2023. godine u odnosu na ožujak 2022. godine (na godišnjoj razini) u prosjeku bile više za 10,7%, dok su u odnosu na veljaču 2023. godine porasle za 0,9%.

Ukupna vrijednost košarice 103 odabrana proizvoda (roba i usluga) u rujnu 2022. godine iznosila je 944,77 eura (7.118,37 kuna), u travnju 2023. godine 969,64 eura (7.305,75 kuna), a u svibnju 975,30 eura (7.349,40 kuna).³⁵

Kombinacijom inflacije, uvođenja eura i poslovnih odluka poduzetnika u turizmu, tijekom srpnja cijene u turizmu porasle su za 77% u odnosu na pretpandemijsku 2019. godinu, kad se protumače brojke Porezne uprave o fiskaliziranim računima u prvom mjesecu „špice“ turističke sezone. Čak 1,18 milijardu eura iznos je fiskaliziranih računa u djelatnostima smještaja i pripreme i posluživanja hrane, u odnosu na 666 milijuna eura utrženih u ove dvije djelatnosti u srpnju 2019. godine, na približno jednakom broju izdanih računa.

Ugostitelji su prije pandemije fiskalizirali 346 milijuna eura u srpnju, a 2023. godine promet im je bio 587 milijuna eura, što je oko 70% više.

Inflacija je u srpnju usporila na 7,3%, ali su cijene i dalje bile visoke. U studenom je iznosila 4,7%, što je i najniža stopa inflacije u više od dvije godine. Cijene dobara i usluga za osobnu potrošnju, u odnosu na studeni 2022. godine u prosjeku su bile više za 4,7%, dok su u odnosu na listopad u prosjeku manje za 0,1%. Porast cijena na godišnjoj razini ublažilo je smanjenje cijena stanovanja, vode, električne energije, plina i ostalih goriva, za 0,5%.³⁶

³⁴ European Central Bank: Hrvatska (2023.), dostupno na:
<https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.hr.html>[21.02.2024.]

³⁵ Financije.hr: Retrospektiva 2023 – financije: Euro, kuna i cjenovna buna, dostupno na:
<https://financije.hr/retrospektiva-2023-financije-euro-kuna-i-cjenovna-buna/>[21.02.2024.]

³⁶ Financije.hr: Retrospektiva 2023 – financije: Euro, kuna i cjenovna buna, dostupno na:
<https://financije.hr/retrospektiva-2023-financije-euro-kuna-i-cjenovna-buna/>[21.02.2024.]

✓ Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?

Uvođenje eura važan je korak u članstvu u EU-u stoga se podrazumijeva da država mora biti članica Europske unije.

Euro, koji je uveden 1. siječnja 1999. godine, zamijenio je nacionalne valute 20 od 27 država članica EU-a. Jedinствена valuta zakonsko je sredstvo plaćanja oko 350 milijuna građana EU-a, koji putuju u druge države ili rade u njima pouzdajući se u stabilnost cijena. Šest od sedam preostalih država članica EU-a - Danska je izuzeta na temelju posebnog sporazuma – Ugovor o funkcioniranju Europske unije obvezuje na uvođenje eura, što znači da moraju nastojati ispuniti konvergenциjske kriterije iz Ugovora.

Ugovor obvezuje države članice na postizanje visokog stupnja održive ekonomske konvergenциje prije pridruživanja europodručju. To znači da njihova gospodarstva moraju biti u stanju držati korak s gospodarstvima u europodručju. U provjeri ekonomske konvergenциje mjeri se napredak na sljedećim područjima:³⁷

- cjenovna kretanja, tj. inflacija
- fiskalni saldo i državni dug
- devizni tečajevi
- dugoročne kamatne stope

Uzimaju se u obzir i drugi čimbenici važni za ekonomsku integraciju i konvergenциju, npr. snaga institucijskog okruženja u državi.

Konvergenциja mora biti održiva, odnosno nije dovoljno da država jednom ispuni kriterije ekonomske konvergenциje, već oni moraju stalno biti ispunjeni. To je vrlo važno za države s jedinstvenom valutom, koje se moraju pobrinuti za otpornost svojih gospodarstava kako bi valutna unija funkcionirala bez poteškoća i kako bi sve članice mogle imati koristi od monetarne stabilnosti.

³⁷ European Central Bank: Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?, dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/join_the_euro_area.hr.html[21.02.2024.]

Postoje i zahtjevi koji se odnose na zakonodavstvo, npr. nacionalno zakonodavstvo mora biti u skladu s Ugovorima te posebno sa Statutom Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.³⁸

Cjenovna kretanja se odnose na promjene cijena robe i usluga tijekom vremena. Za funkcioniranje gospodarstva i gospodarsko blagostanje važno je da cijene ne rastu naglo, da su stabilne i da se mijenjaju postupno. Smatra se da je država ispunila kriterij stabilnosti cijena kada njezina prosječna stopa inflacije, promatrano tijekom jedne godine, ne prelazi za više od 1,5 postotnih bodova stopu inflacije u trima državama članicama EU-a koje su ostvarile najbolje rezultate s obzirom na stabilnost cijena.

Kretanja fiskalnog salda i državnog duga

Prema odredbama Ugovora, opće financijsko stanje države članice smatra se održivim na temelju dva kriterija:³⁹

- 1) potrošnja države ne premašuje uvelike njezine prihode (godišnji fiskalni manjak tako ne smije premašiti 3% bruto domaćeg proizvoda)
- 2) ukupni državni dug ne premašuje 60% bruto domaćeg proizvoda

Tim kriterijima želi se očuvati održivost javnih financija i sposobnost države da upravlja svojim dugovima. Međutim, Ugovorom se predviđa i određena fleksibilnost u vezi s tim dvama kriterijima. Konačnu ocjenu donosi Vijeće Ecofin, tj. tijelo ministara financija država članica EU-a.

Tečajna kretanja

Država mora održavati stabilan tečaj svoje valute. To je važno jer poduzećima i pojedincima omogućuje planiranje zahvaljujući stabilnosti uvoznih i izvoznih cijena. U vezi sa stabilnošću tečaja, provjerava se je li tečaj valute države bio u rasponu fluktuacije predviđenom europskim tečajnim mehanizmom (ERM II) tijekom barem dviju posljednjih godina bez ozbiljnih napetosti, a posebno bez devalvacije u odnosu na euro.

³⁸ European Central Bank: Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?, dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/join_the_euro_area.hr.html[22.02.2024.]

³⁹ European Central Bank: Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?, op.cit.[22.02.2024.]

Kretanja dugoročnih kamatnih stopa

Dugoročna kamatna stopa države, promatrano tijekom jedne godine prije provjere, ne smije za više od dva postotna boda prelaziti stopu u trima državama članicama koje su ostvarile najbolje rezultate s obzirom na stabilnost cijena. Kamatne se stope mjere na temelju dugoročnih državnih obveznica ili usporedivih vrijednosnih papira. Riječ je o važnom kriteriju za dokazivanje trajnosti i održivosti konvergencije.

ESB i Europska komisija barem jednom u dvije godine ili na zahtjev države članice EU-a koja još nije uvela euro izvješćuju Vijeće Europske unije o napretku država članica izvan europodručja u odnosu na konvergencijske kriterije iz Ugovora iz Maastrichta. Ta se izvješća zovu izvješća o konvergenciji.⁴⁰

⁴⁰ European Central Bank: Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?, op.cit.[22.02.2024.]

7. ZAKLJUČAK

Zaključak istraživanja ukazuje na značajne nedostatke u institucionalnom okviru eurozone, kao što su manjak fiskalne i bankarske unije, slabost stabilizacijskih mehanizama i demokratski deficit. Ovi nedostaci čine eurozonu ranjivom i ograničavaju njezinu sposobnost za ekonomske izazove.

Ključne implikacije rezultata istraživanja uključuju potrebu za jačanjem fiskalne unije, daljnjim razvojem bankarske unije, poboljšanjem stabilizacijskih mehanizama i jačanjem demokratske legitimnosti. Otvoreni dijalog i suradnja između europskih zemalja su neophodni za postizanje konsenzusa o reformama i osiguranje dugoročne stabilnosti i uspješnosti Europske monetarne unije.

Istraživanje ističe da je stvaranje Europske monetarne unije nužno za dugoročnu ekonomsku stabilnost i integraciju europskih zemalja. Poboljšanja u institucionalnom okviru eurozone ključna su za njezinu uspješnu budućnost.

Daljnja istraživanja trebala bi se usmjeriti na analizu utjecaja EMU-a na gospodarski rast i konkurentnost članica, ekonomske konvergencije, političkih aspekata EMU-a, vanjskih utjecaja na eurozonu te proučavanje povijesnih monetarnih iskustava kako bi se primijenila najbolja praksa i izbjegle potencijalne zamke.

LITERATURA

1. Britannica: Marshall Plan, dostupno na: <https://www.britannica.com/event/Marshall-Plan>[23.01.2024.]
2. Chart: Brexit: Deal Or No Deal For The EU?, dostupno na: <https://www.statista.com/chart/15050/economic-consequences-of-a-no-deal-brexit/>[15.02.2024.]
3. Consilium.europa.eu: Postupak u slučaju makroekonomske neravnoteže, dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/07/14/macroeconomic-imbalance-procedure-council-adopts-conclusions/>[16.02.2024.]
4. Consilium.europa.eu: Single Supervisory Mechanism, dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/banking-union/single-supervisory-mechanism/>[02.02.2024.]
5. European Central Bank: Financijska stabilnost i makrobonitetna politika, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/tasks/stability/html/index.hr.html>[12.02.2024.]
6. European Central Bank: Hrvatska (2023.), dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/croatia/html/index.hr.html>[17.02.2024.]
7. European Central Bank: Konvergencijski kriteriji, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/orga/escb/html/convergence-criteria.hr.html>[31.01.2024.]
8. European Central Bank: Stabilnost cijena, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/price-stability/html/index.hr.html>[12.02.2024.]
9. European Central Bank: Što država mora učiniti da bi se pridružila europodručju?, dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/ecb/educational/explainers/tell-me-more/html/join_the_euro_area.hr.html[21.02.2024.]
10. European Central Bank: The euro, dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/html/index.en.html>[02.02.2024.]
11. European Economic and Social Committee: Poticanje blagostanja za sve: Program konkurentnosti za EU, dostupno na: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-09-23-031-hr-n.pdf>[13.02.2024.]
12. European Parliament: Borba protiv nejednakosti u cilju jačanja uključivog i održivog gospodarskog rasta u EU-u, dostupno na:

- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/O-8-2016-000047_HR.html[12.02.2024.]
13. European Parliament: Institucije ekonomske i monetarne unije, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>[01.02.2024.]
14. European Parliament: Izvješće o diferenciranoj integraciji, dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0402_HR.html[16.02.2024.]
15. European Union: Dovršetak europske ekonomske i monetarne unije, dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/IP_15_5874[15.02.2024.]
16. European Union: Institucije, pravo, proračun: Euro, dostupno na: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/euro/countries-using-euro_hr[23.01.2024.]
17. Europeana: „Schumanova bomba“ od 9. svibnja 1950, dostupno na: <https://www.europeana.eu/hr/exhibitions/70th-anniversary-of-the-schuman-declaration/the-schuman-bombshell-of-9-may-1950>[23.01.2024.]
18. Europski parlament: Povijest ekonomske i monetarne unije, dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>[18.01.2024.]
19. Europsko vijeće: Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN), dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/configurations/ecofin/>[07.02.2024.]
20. Financije.hr: Retrospektiva 2023 – financije: Euro, kuna i cjenovna buna, dostupno na: <https://financije.hr/retrospektiva-2023-financije-euro-kuna-i-cjenovna-buna/>[21.02.2024.]
21. Hrvatska enciklopedija: Europski monetarni sustav, dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/europski-monetarni-sustav>[30.01.2024.]
22. Hrvatska narodna banka: Europski sustav središnjih banaka, dostupno na: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/medunarodni-odnosi/europski-sustav-sredisnjih-banaka>[06.02.2024.]
23. Hrvatska udruga banaka: Financijska integracija je poželjna, barem unutar Europe, dostupno na: <http://hub.dev.perpetuum.hr/hr/financijska-integracija-je-po%C5%BEeljna-barem-unutar-europe>[15.02.2024.]
24. Investopedia: Exchange Rate Mechanism, dostupno na: <https://www.investopedia.com/terms/e/exchange-rate-mechanism.asp>[09.02.2024.]

25. Kordić, G., Nakić, M. i Nikić A.: Analiza mjera za rješavanje financijske krize: primjer perifernih zemalja eurozone, dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/file/300818>[31.01.2024.]
26. Publications Office of the EU: Tematsko izvješće: Pakt o stabilnosti i rastu, dostupno na: <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/preventive-arms-european-semester-18-2018/hr/>[12.02.2024.]
27. Šimović, H.: Fiskalna politika u Europskoj uniji i pakt o stabilnosti i rastu, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/41471>[16.02.2024.]
28. Wikipedia: Ugovor iz Maastrichta, dostupno na:
https://hr.wikipedia.org/wiki/Ugovor_iz_Maastrichta[30.01.2024.]

POPIS TABLICA

- Tablica 1. Države Europske unije i euro[19.01.2024.]
- Tablica 2. Upravljačka tijela ESB-a[02.02.2024.]
- Tablica 3. Hrvatske eurokovanice[17.02.2024.]
- Tablica 4. Glavni datumi zamjene hrvatske kune eurom[20.02.2024.]

POPIS SLIKA

- Slika 1. Europska središnja banka[05.02.2024.]
- Slika 2. Europska središnja banka, Eurosustav i Europski sustav središnjih banaka i tijela za odlučivanje[06.02.2024.]
- Slika 3. ECOFIN[08.02.2024.]
- Slika 4. Brexit: Dogovor ili ne za EU? [15.02.2024.]